

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer

692709

Onderwerp: **Ontwerp-Begroting 2023**

Kernboodschap

De klimaatcrisis, de wooncrisis en de kloof tussen arm en rijk vragen de komende jaren om effectieve oplossingen. Samen met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties nemen we maatregelen voor snelle resultaten met impact. Ook investeren we fors in fundamentele veranderingen die onze stad toekomstbestendig moeten maken. Voor de korte termijn hebben we zekerheid over onze financiële positie, maar vanaf 2026 is er onduidelijkheid vanwege onder andere veranderingen in het gemeentefonds. Met onze maatregelen en investeringen streven we naar een duurzaam, groen, kansrijk en verbonden Arnhem. In de Begroting 2023 staat beschreven hoe we dat willen aanpakken.

Voorstel

1. De ontwerp-Begroting 2023 vast te stellen.
2. De opheffingsdatum voor de BR Buitengewoon Beter met één jaar uit te stellen tot ultimo 2024.
3. De bestemmingsreserves Plankosten stedelijke ontwikkeling, Stadsontwikkelfonds, Burgerberaden, Klimaatadaptatiefonds, Energiearmoedefonds en Arnhem Oost in te stellen met doel, functie en looptijd of plafond conform bijlage 1.
4. De bestemmingsreserve Solvabiliteit op te heffen.

Inleiding

Met dit raadsvoorstel ontvangt u de Begroting 2023. Dit is de eerste begroting in deze raadsperiode. Normaliter wordt voorafgaande aan de Begroting een Perspectiefnota opgesteld en vloeit de Begroting hieruit voort. In een jaar van gemeenteraadsverkiezingen wordt er echter geen Perspectiefnota gemaakt, maar vormt het coalitieakkoord het vertrekpunt voor de nieuwe Begroting. De keuzes uit het coalitieakkoord zijn dan ook in deze Begroting opgenomen. De keuzes die hierin gemaakt zijn, vormen ook het vertrekpunt voor het financieel kader waar in deze Begroting op wordt voortgebouwd. In deze Begroting zijn ook beleidsmatige en financiële ontwikkelingen die zich na het opstellen van het coalitieakkoord hebben voorgedaan verwerkt.

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet voor 15 november 2022 een door de raad vastgestelde, sluitende Begroting 2023 worden aangeleverd bij de toezichthouder op de gemeentefinanciën, de provincie Gelderland.

In deze begroting wordt invulling gegeven aan een aantal actuele ontwikkelingen zoals de meicirculaire, de extra middelen voor jeugdzorg en de opgelopen loon- en prijsontwikkeling. Daarbij worden middelen vrijgemaakt voor de aanpak van diverse opgaven waarvoor in het coalitieakkoord nog geen ruimte was. In deze Begroting zijn ook de toekomstige investeringen tegen actuele prijzen opgenomen. Daarmee wordt motie 21M247 'Stijging bouwkosten volledig opnemen' in deze Begroting afgedaan.

Een toekomstbestendig Arnhem

Met de maatregelen in deze begroting werken we toe naar een toekomstbestendig Arnhem. Voor veel Arnhemse inwoners en ondernemers zijn de gevolgen van de energiecrisis dagelijks voelbaar door de sterk gestegen prijzen voor gas en elektriciteit. Ook de klimaatcrisis, de wooncrisis en de kloof tussen arm en rijk vragen elk om effectieve oplossingen voor de korte en de lange termijn. Hiervoor hebben we de inbreng en ideeën van onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties hard nodig. In deze begroting nemen we maatregelen voor snelle resultaten met impact en we investeren fors in fundamentele veranderingen die onze stad toekomstbestendig moeten maken: duurzaam, groen, kansrijk en verbonden.

Zo trekken we zowel in 2022 als in 2023 € 5 miljoen uit voor het energiearmoedefonds, zodat de stijgende energiekosten voor de meest kwetsbare Arnhemmers weer betaalbaar worden. Het klimaatfonds dat de energietransitie mede mogelijk moet maken, wordt aangevuld met €15 miljoen. We stellen een klimaatadaptatiefonds in waarvoor we €12,5 miljoen vrijmaken, omdat we het leven voor mens en dier in de stad prettig en gezond willen houden. Om de groeiende stad bereikbaar en leefbaar te houden werken we aan een mobiliteitstransitie, waarvoor we tot en met 2026 onder meer twee keer € 8 miljoen uittrekken om de maximumsnelheden voor automobilisten terug te brengen, en het aantal rijstroken te verminderen.

Alle Arnhemmers moeten in al hun eigenheid zichzelf kunnen zijn en dus trekken we voor de uitvoering van het actieplan Vrij zijn in Arnhem extra geld uit. Wie onvoldoende inkomen verdient om rond te komen, krijgt hulp aangeboden. Om de leefbaarheid in de wijken te vergroten maken we jaarlijkse een budget van € 500.000 vrij. In 2023 en 2024 voegen we hier € 500.000 extra aan toe. Voor de doelgerichte en samenhangende Arnhem-Oost aanpak is de komende jaren €11 miljoen beschikbaar. Daarnaast trekken we de komende jaren € 100 miljoen uit voor goede en gezonde onderwijshuisvesting.

Steeds opnieuw zoeken we verbinding met onze inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers. Dit doen we bijvoorbeeld door het organiseren van een burgerberaad over afval en door te investeren in kunst, cultuur en erfgoed. We willen een gastvrije stad zijn en maken daarom de komende jaren extra middelen vrij voor goede en veilige opvang voor en begeleiding van vluchtelingen. We maken ons hard voor het inclusiever en divers maken van onze eigen organisatie. Deze moet bovendien laagdrempelig en toegankelijk zijn voor alle Arnhemmers. Ook zetten we in op het verhogen van de verkiezingsopkomst.

Doorontwikkeling cyclusedocumenten

In deze Begroting hebben we, zoals al aangekondigd bij de behandeling van de Jaarstukken, een aantal kleine stappen gezet in de doorontwikkeling en meetbaarheid van de doelenboom. Bij de

Jaarstukken is het Duisenbergonderzoek naar het programma Cultuur uitgevoerd. Als vervolg op dit onderzoek zijn in deze Begroting bij dit programma de doelenboom aangepast en indicatoren toegevoegd. Zoals ook in de toelichting van dit programma is opgenomen, willen we hier de komende jaren verdere stappen in zetten.

Daarnaast is het programma Bereikbaarheid zero based opgebouwd, wat wil zeggen dat voor deze begroting niet alleen gekeken is naar de wijzigingen ten opzichte van de vorige begroting, maar dat de budgetten zijn opgebouwd op basis van de taken die binnen dit programma worden uitgevoerd. Daarbij zijn ook de doelen aangescherpt ten opzichte van de verbeteringen die bij de Begroting 2022 reeds zijn doorgevoerd.

Verder is in deze Begroting naar aanleiding van de ambities uit het coalitieakkoord binnen verschillende programma's de inhoud van de doelenboom aangepast. Ook zijn binnen een aantal programma's indicatoren toegevoegd, zoals bij Economie, Wonen en Sport en Gezondheid. In de onderdelen Afval en Inclusie zijn binnen de inspanningen concrete resultaten benoemd. Er wordt binnen een aantal programma's gewerkt aan de verdere concretisering van de doelenboom inclusief meetbare doelen, zoals binnen de wijkprogramma's, Welzijn en Zorg, maar deze zijn nog niet gereed. De verwachting is dat deze in de volgende Begroting kunnen worden opgenomen. Zoals ook aangegeven bij de behandeling van de Jaarstukken willen we het komende jaar sterker gaan inzetten op de verdere doorontwikkeling van de doelenboom.

Beoogd effect

Het beleids- en financiële kader van de gemeente Arnhem voor het jaar 2023 definitief en voor de volgende drie jaren indicatief vast te stellen om de gestelde ambities te realiseren.

Argumenten

- 1.1 *Dan kan de provincie Gelderland tijdig een begroting worden aangeboden, die voldoet aan de wettelijke vereisten.*

Met de voorliggende begroting voldoen we aan de voorwaarden voor repressief provinciaal toezicht. De begroting is structureel in evenwicht. Daarmee blijft wederom repressief toezicht (de minst belaste vorm van toezicht) van toepassing.

- 2.1 *Met de vaststelling van de Begroting 2021 is het besluit genomen om de bestemmingsreserve Buitengewoon Beter ultimo 2023 op te heffen. Met de herijking van het meerjarenprogramma groot onderhoud is de laatste onttrekking van € 105.000 een jaar verschoven.*

- 3.1 *In het coalitieakkoord en deze Begroting wordt een aantal nieuwe bestemmingsreserves voorgesteld. Conform de nota Reserves en voorzieningen wordt per reserve het doel, de functie en de looptijd of het plafond ter goedkeuring aan de raad voorgelegd.*

- 4.1 *In de nota reserves en voorzieningen is opgenomen dat de spelregels zoals opgenomen in de onderdelen 2.2 t/m 2.5 van de nota niet gelden voor de bestemmingsreserve Solvabiliteit. Daarmee zijn de spelregels rond het opheffen van een bestemmingsreserve zoals opgenomen*

in onderdeel 2.3 niet van toepassing. Om die reden wordt een apart besluit tot opheffing van de bestemmingsreserve solvabiliteit hierbij aan de raad voorgelegd.

Kanttekeningen en risico's

- 1.1 *Niet-tijdige besluitvorming en besluitvorming die het structurele evenwicht van de Begroting raakt, heeft mogelijk invloed op de zwaarte van het toezichtsregime dat de Provincie toepast.*

Vóór 15 november a.s. dient een vastgestelde begroting aan de Provincie te worden aangeboden. Latere aanlevering kan leiden tot bevrozing van de voorschotbetaling van de gemeentefondsuitkering en heeft mogelijk invloed op het toezichtsregime dat de Provincie hanteert.

De ontwerp Begroting 2023 is structureel in evenwicht. Wanneer het structureel evenwicht als gevolg van amendementen niet wordt gerealiseerd, kan Arnhem onder preventief in plaats van repressief provinciaal toezicht worden gesteld.

Participatie

Op verschillende thema's binnen de stedelijke en wijkprogramma's zijn de ambities en het beleid mede tot stand gekomen met inbreng vanuit diverse partijen uit de stad.

Financiën

In de volgende tabel is samengevat weergegeven hoe de Begroting 2023 zich ontwikkelt ten opzichte van de vorige begroting. In het hoofdstuk 'Ontwikkelingen in het financieel kader' van de ontwerp-Begroting 2023 worden de betreffende posten met uitzondering van de uitgangspositie (stand van Begroting 2022) verder uitgewerkt en toegelicht.

Financieel beeld 2022-2025	2023	2024	2025	2026
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
Uitgangspositie Begroting 2022	0	0	0	0
Toevoeging (+) of onttrekking (-) aan de algemene reserve voorafgaand aan coalitieakkoord	-1.032	5.726	4.474	2.468
Financiële tabel coalitieakkoord	1.946	-3.357	7.886	-5.782
<i>Waarvan structureel</i>	3.137	5.961	5.559	-850
<i>Waarvan incidenteel</i>	-1.191	-9.318	2.327	-4.933
Toevoeging (+) of onttrekking (-) aan de algemene reserve na coalitieakkoord	913	2.369	12.359	-3.315
<i>Waarvan structureel</i>	2.104	11.687	10.032	1.618
<i>Waarvan incidenteel</i>	-1.191	-9.318	2.327	-4.933

Financieel beeld 2022-2025 (vervolg)	2023	2024	2025	2026
Gemeentefonds en overige Rijksontwikkelingen (structureel)	14.312	26.825	32.637	5.725
Beleidsontwikkelingen				
Een DUURZAAM Arnhem	-6.290	-3.798	-4.309	-409
<i>Waarvan structureel</i>	435	402	391	391
<i>Waarvan incidenteel</i>	-6.725	-4.200	-4.700	-800
Een GROEN Arnhem	-6.963	-5.638	-4.553	-4.734
<i>Waarvan structureel</i>	-33	-33	-33	-214
<i>Waarvan incidenteel</i>	-6.930	-5.605	-4.520	-4.520
Een KANSRIJK Arnhem	-3.297	-1.961	-1.281	-1.242
<i>Waarvan structureel</i>	-560	-421	-391	-442
<i>Waarvan incidenteel</i>	-2.737	-1.540	-890	-800
Een VERBONDEN Arnhem	-5.760	-4.466	-3.136	-2.940
<i>Waarvan structureel</i>	-1.215	-1.041	-781	-781
<i>Waarvan incidenteel</i>	-4.545	-3.426	-2.355	-2.160
Jaarlijkse bijstellingen	-8.787	-5.972	-5.499	-6.288
<i>Waarvan structureel</i>	-6.303	-6.790	-6.952	-6.288
<i>Waarvan incidenteel</i>	-2.484	818	1.453	0
Aanvullende toevoeging (+) of onttrekking (-) aan de algemene reserve cf Begroting 2023	-15.871	7.358	26.219	-13.203
<i>Waarvan structureel</i>	8.740	30.629	34.904	9
<i>Waarvan incidenteel</i>	-24.612	-23.271	-8.685	-13.212
Totaal Financieel beeld	0	0	0	0

Na verwerking van de aanvullende beleidsontwikkelingen na het coalitieakkoord, blijkt dat met deze Begroting in 2023 een onttrekking van € 15,9 miljoen aan de algemene reserve wordt gedaan. In 2024 en 2025 wordt respectievelijk € 7,4 miljoen en 26,2 miljoen aan de algemene reserve toegevoegd. In 2026 wordt € 13,2 miljoen aan de algemene reserve onttrokken. Doordat de onttrekking van € 13,2 miljoen in 2026 van incidentele aard is en dus na 2026 niet meer gedaan wordt, is de begroting structureel in evenwicht. In de paragraaf weerstandsvermogen is te lezen dat de positieve ontwikkeling van de algemene reserve in 2024 en 2025 zorgt voor een groei van het beschikbare weerstandsvermogen. Tot en met 2026 kan er totaal incidenteel € 26,0 miljoen uit de algemene reserve worden onttrokken zonder dat de weerstandsfactor onder de 1,4 zakt. De groei van het totale eigen vermogen waarin ook de bestemmingsreserves worden meegeteld, zorgt daarnaast voor een nog robuustere financiële positie, die tot uiting komt in een solvabiliteit van 18%.

Naast een reëel sluitende begroting, dient de (meerjaren)begroting ook structureel sluitend te zijn. Dit is het geval wanneer de structurele lasten in de begroting voor 2023 volledig worden gedekt door structurele baten. In alle jaren is in deze begroting sprake van een structureel evenwicht. Dit staat in het laatste jaar van deze begroting echter onder druk als gevolg van een aangekondigde, maar nog onvolledig doorgevoerde aanpassing van de berekening van de groei van het gemeentefonds in relatie tot een uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied. We presenteren ook een reëel evenwicht, omdat de geraamde bedragen in het meerjarenbeeld volledig, realistisch en haalbaar zijn. De in de Begroting opgenomen maatregelen zijn aannemelijk en hard of voorzien van dekking uit een bestemmingsreserve.

Uitvoering

Uitvoering van de vastgestelde begroting is aan het college van burgemeester en wethouders en de haar ondersteunende organisatie. Over de realisatie wordt zoals gebruikelijk in Arnhem gerapporteerd middels Turaps (tussenrapportages) en uiteraard zoals wettelijk verplicht door middel van een Jaarverslag en een Jaarrekening. Tussentijdse voorstellen voor wijziging van de begroting worden aan u voorgelegd. Aldus zijn uitvoering en evaluatie van de Begroting 2023 geborgd.

Na vaststelling van de ontwerp-Begroting 2023 wordt deze aan de toezichthouder op de besluitvorming gemeentefinanciën, de provincie Gelderland, aangeboden.

Communicatie

De Begroting 2023 wordt evenals vorig jaar ook in de vorm van een webbegroting gepresenteerd. Via een link op de website www.arnhem.nl wordt u doorverwezen naar de website financien.arnhem.nl. Op deze webbegroting treft u meer informatie aan dan in de door u vast te stellen ontwerp-Begroting 2023. U treft hier onder andere informatie aan over de taakvelden en (sub)producten.

Om de toegankelijkheid van de begroting voor onze bewoners te vergroten is een infographic (begroting in 1 oogopslag) gemaakt. Deze wordt in de Arnhemse Koerier gepubliceerd.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Bijlage 1 Overzicht doel, type, looptijd en plafond nieuw in te stellen bestemmingsreserves
- Bijlage 2 Ontwerp-Begroting 2023
- Bijlage 3 Infographic

Besluit van 9 november 2022

Zaaknummer 692709

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 27 september 2022, nummer: 692709;

gelet op artikel 190 en artikel 191 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De ontwerp-Begroting 2023 vast te stellen.
2. De opheffingsdatum voor de BR Buitengewoon Beter met één jaar uit te stellen tot ultimo 2024.
3. De bestemmingsreserves Plankosten stedelijke ontwikkeling, Stadsontwikkelfonds, Burgerberaden, Klimaatadaptatiefonds, Energiearmoedefonds en Arnhem Oost in te stellen met doel, functie en looptijd of plafond conform bijlage 1.
4. De bestemmingsreserve Solvabiliteit op te heffen.

De griffier,

De voorzitter,